

Räihä Tuulikki

Koira-avusteisen opetuksen vaikutus oppilaan motivaatioon, tarkkaavaisuuteen ja oppimiseen

Kandidaatin tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Kasvatustieteiden koulutus / Kasvatuspsykologia
2021

Oulun yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Koira-avusteisen opetuksen vaikutus oppilaan motivaatioon, tarkkaavaisuuteen ja oppimiseen
(Tuulikki Räihä)
Kandidaatin tutkielma, 32 sivua
Huhtikuu 2021

Koira-avusteista opetusta voidaan hyödyntää koulussa monella tapaa. Oppitunneilla koira innostaa ja motivoi oppilaita. Eläimellä voi olla myös rauhoittava ja rentouttava vaikutus. Koira-avusteinen kasvatus ja koulutus ovat ammatillista tavoitteellista toimintaa, jota tulisi suunnitella, dokumentoida ja arvioida. Kasvattajan työparina on koira, joka on suorittanut soveltuvuuskokeen ja työnäytön. Koiranohjaajalla pitää olla kasvatus- tai opetusalan ammattitutkinto ja täydennyskoulutus koiran työpari käytöstä. Opinnäytetyössä esitellään eläinavusteisuuden ja koira-avusteisuuden käsitteitä.

Tässä kandidaatin tutkielmassa lähdetään tutkimaan, onko koira-avusteisella opetuksella vaikutuksia oppilaan motivaatioon, tarkkaavaisuuteen ja oppimiseen. Työ on kirjallisuuskatsaus, jonka aineistona on käytetty suurimmaksi osaksi kansainvälisiä tieteellisiä tutkimusartikkeleita. Suomalaista tieteellistä tutkimusta aiheesta on vielä vähän. Tämä työskentelytapa on ajankohdainen ja yhteiskunnallisesti merkittävä. Opetushallitus on ohjeistanut koulutuksen järjestäjiä koira-avusteiseen toimintaan ja rahoittaa täydennyskoulutusta. On huomattu koirien mahdollisuus, hyödyllisyys ja vaikuttavuus pedagogisessa toiminnassa. Lisääntynyt kiinnostus sekä käytännön työ osoittavat ja vahvistavat, että koira-avusteisuus on jäämässä pysyväksi niin hoidon, kuntoutuksen, ohjauksen kuin kasvatuksenkin alalle.

Kasvatuspsykologista teoreettista näkökulmaa tarkastellaan motivaation, tarkkaavaisuuden ja oppimisen käsitteiden kautta. Motivaatio on kiinnostusta johonkin asiaan ja auttaa ylläpitämään tarkkaavaisuutta. Positiivisen palautteen ja onnistumisten ansioista oppilas innostuu oppimaan lisää. Tutkimustuloksista avataan, millaisia perusteluita löytyy motivaation lisääntymiseen. Koira-avusteisuuden vaikutusta oppilaan tarkkaavaisuuteen ja oppimiseen pyritään selvittämään. Useat tutkimustulokset tuovatkin esille sen, että tämän työskentelytavan käyttämisellä koulussa on positiivisia seurauksia. Koira ei arvioi, kritisoi tai tuomitse oppilaan taitoja.

Avainsanat: koira-avusteinen opetus, koira-avusteinen pedagogiikka, eläinavusteisuus, koira-avusteisuus, motivaatio, tarkkaavaisuus, oppiminen (yleensä 1–7 kpl)

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Koira-avusteinen työskentely	6
2.1	Eläinavusteinen työskentely	6
2.2	Eläinavusteisuuden uusi luokittelu	7
3	Kasvatuspsykologinen näkökulma	10
3.1	Motivaatio – toimintaa eteenpäin vievä sisäinen voima	10
3.2	Tarkkaavaisuus – huomion kohdentamista, ylläpitämistä ja jakamista	12
3.3	Oppiminen – aiempi kokemus uuden ymmärtämisen ja soveltamisen pohjalla	13
4	Koira-avusteisen toiminnan vaikutuksia	15
4.1	Koira-avusteisuus koulukontekstissa	15
4.2	Ohjeistuksia koira-avusteiseen toimintaan	15
4.3	Koira-avusteisuus vahvistaa tunteiden ja käyttäytymisen hallintaa	16
4.4	Koira-avusteinen opetus lisää motivaatiota lukemiseen, liikkumiseen ja koulunkäymiseen	17
4.5	Koiran avulla oppilaiden tarkkaavaisuus kohdentuu oleelliseen	18
4.6	Koira-avusteisuuden positiiviset vaikutukset oppimiseen, vuorovaikutukseen ja oppimisympäristöön	20
4.7	Koira-avusteisuuden tutkimuksen moninaisuus ja tulosten soveltamisen haasteet	22
5	Tulosten tarkastelu ja pohdinta	24
	Lähteet	28

1 Johdanto

Koiran kanssa voi vahvistaa motorisia taitoja hyvin pienillä teoilla, esimerkiksi pallon heittämisessä ja noutamisessa. Koulutettu koira osaa kuunnella lukuläksyjä, viedä tehtäväpapereita oppilaille ja osallistua peleihin noppaa heittämällä.

Henkilökohtaisesti intressini eläinavusteisuuteen on hieman ristiriitainen. Koskaan en kuvitellut, että perheeseemme voisi tulla koira. Ensiksi allergioiden takia pidin sitä mahdottomuutena ja toiseksi en pitänyt itseäni ollenkaan koiraihmisenä. Kuitenkin hankimme perheeseemme ke-säkuussa 2020 australialabradoodlepennun, Nemon. Minua kiinnostaa tämä työskentelytapa sen takia, että pohdin voisiko koira olla joskus työparinani. Mielenkiintoista olisi tietää, mil-laista käytännön työtä eläimen kanssa voisi tehdä ja miten koulunkäynninohjaajan työssä koira-avusteista pedagogiikkaa voisi hyödyntää. Tavoitteeni ja suunnitelmani liittyvät vahvasti tule-vaisuuteen.

Kirjallisuuskatsaus on tämän kandidaatin tutkielman tutkimusmenetelmä. Salmisen (2011) mu-kaan kirjallisuuskatsaus on teoreettista ”tutkimusta tutkimuksesta”, jossa perehdytään aiempiin tutkimuksiin kyseisestä aiheesta. Hän selvittää, että tällä menetelmällä voidaan muodostaa uutta teoriaa tai arvioida jo olemassa olevaa teoriaa. Malmberg (2014) puolestaan määrittelee teoreettista, aiemman tiedon pohjalta tehtävää tutkimusta kirjallisuustutkimukseksi. Hän luet-telee mahdollisiksi aineistoiksi artikkelit, kirjat ja aiemmin kerätyt empiiriset aineistot. Salmi-nen (2011) erittelee aineistoksi ammattikirjallisuuden, tutkimuskirjallisuuden, raportit ja selvi-tykset. Tässä opinnäytetyössä aineisto on sekä verkkolähteitä että painettua kirjallisuutta.

Salminen (2011) kirjoittaa, että kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan muodostaa kokonaiskuva tutkimusaiheesta. Kangasniemi kollegoineen (2013) määrittelee kuvailevaa kirjallisuuskat-sausta eri vaiheiden kautta. Heidän mukaansa tärkeää on muodostaa tutkimuskysymys, jota va-litun aineiston pohjalta tarkastellaan. Sopivasti rajattu, mutta kuitenkin avoin tutkimuskysymys suuntaa aineiston valintaa (Kangasniemi ym., 2013). Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheet voidaan ajatella erillisiksi, mutta ne kuitenkin kulkevat rinnakkain ja päällekkäin, pohjalla on ilmiön ymmärtäminen (Kangasniemi ym., 2013). Aineistolähtöisesti ilmiötä aletaan kuvailla ja pyritään löytämään luotettava ja eettisesti pätevä vastaus tutkimuskysymykseen (Kangasniemi ym., 2013). Kandidaatintutkielmaa tehdessä olen pyrkinyt tarkastelemaan koira-avusteisuutta objektiivisesti. Vaikka minua aihe henkilökohtaisesti paljon kiehtookin, niin omat mielipiteet ovat olleet taustalla kirjallisuuden hakemiseen.

Koira-avusteisuus on erittäin mielenkiintoinen aihe ja hyvin ajankohtainen. Kansainvälisesti menetelmä ja sen tieteellinen tutkimus ovat olleet esillä jo pidemmän aikaa. Sandt (2020) kirjoittaa tutkimuksessaan koira-avusteisesta toiminnasta varhaiskasvatuksen erityisluokassa. Hän tuo esille, että eläinavusteisuus on kasvava ilmiö, jonka avulla voidaan parantaa oppimiskykyä ja keskittymistä. Koira-avusteisesta toiminnasta nimenomaan opetuksen ja kasvatuksen kentällä on tehty melko vähän tutkimusta Suomessa. Siksi tarvitaan lisää suomalaista tieteellistä tutkimusta. On huomattu koirien mahdollisuus, hyödyllisyys ja vaikuttavuus pedagogisessa toiminnassa. Lisääntynyt kiinnostus sekä käytännön työ osoittavat ja vahvistavat, että koira-avusteisuus on jäämässä pysyväksi niin hoidon, kuntoutuksen, ohjauksen kuin kasvatuksenkin alalle.

Koira-avusteinen toiminta kasvatuksen ja opetuksen alalla nähdään yhteiskunnallisesti merkittävänä. Opetushallitus (OPH, 2020) on ohjeistanut koulutuksen järjestäjiä koira-avusteisen toiminnan toteuttamiseen. Suomessa Opetushallitus haluaa osaltaan olla kehittämässä koulutusjärjestelmää, laadullista opetusta sekä koulutuspoliittisia uudistuksia ja näin ollen rahoittaa opetus- ja kasvatusalan täydennyskoulutusta (OPH, 2020b). Koirat kasvun ja oppimisen tukena sekä Koira-avusteinen kasvatus- ja kuntoutustyö ovat Jyväskylän ammattikorkeakoulun järjestämää, Opetushallituksen rahoittamaa täydennyskoulutusta (Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, JAMK, 2019; Jyväskylän ammattikorkeakoulun, JAMK, 2020). Koira-avusteisuudelle on ilmeisesti yhteiskunnassa tarvetta, koska koulutusta järjestetään uudelleen.

Tässä kandidaatintutkielmassa lähdetään tutkimaan, onko koira-avusteisella opetuksella vaikutuksia oppilaan motivaatioon, tarkkaavaisuuteen ja oppimiseen. Opinnäytetyössä esitellään eläinavusteisuuden ja koira-avusteisuuden määritelmiä. Kasvatuspsykologista teoreettista näkökulmaa tarkastellaan motivaation, tarkkaavaisuuden ja oppimisen käsitteiden kautta. Kansainvälisten tutkimusten tulosten avulla vertaillaan koira-avusteisen opetuksen hyötyjä. Tutkimustuloksista avataan, millaisia perusteluita löytyy motivaation lisääntymiseen. Koira-avusteisuuden vaikutusta oppilaan tarkkaavaisuuteen ja oppimiseen pyritään selvittää.

Tutkimuskysymys: Millaisia vaikutuksia koira-avusteisella opetuksella on oppilaan motivaatioon, tarkkaavaisuuteen ja oppimiseen?

2 Koira-avusteinen työskentely

Eläinavusteisuuden terminologiaa esitellään tässä tutkimuksessa yleisesti, koska koira-avusteisuutta ei ole määritelty kansainvälisesti varsinaiseksi tieteelliseksi käsitteeksi. Eläinavusteinen työskentely, eläinavusteinen terapia sekä eläinavusteinen pedagogiikka, opetus ja koulutus voidaan kuitenkin kohdentaa koskemaan myös koira-avusteisuutta. Tällöin nimikkeet olisivat koira-avusteinen työskentely, koira-avusteinen terapia, koira-avusteinen pedagogiikka ja koira-avusteinen opetus ja koulutus. Koiran sopivuus on yksi merkittävä tekijä eläinavusteisuudessa. Vaikka koira onkin ihmisen hyvä ystävä, pelkkä lemmikkieläin ja koirakaveri ei riitä laadukkaaseen tavoitteelliseen työskentelyyn. Sandt'n (2020) tutkimuksessa korostetaan, että koiran tulee olla läpäissyt soveltuvuuskokeen, jossa määritellään eläimeltä vaadittuja hyviä ominaisuuksia. Koiran luonne, tottelevaisuus sekä reaktiot ihmisiin ja toisiin koiriin testataan (Sandt, 2020).

Ihmisen ja koiran välisestä vuorovaikutuksesta jaetaan tietoa järjestöjen kautta. Sandt (2020) tulee tutkimuksessaan johtopäätökseen, että organisaatioilla on merkittävä vaikutus kouluttamisessa ja ohjeistamisessa. Kansainvälisesti merkittävä järjestö International Association of Human-Animal Interaction Organization, IAHAIO (1992), tekee koira-avusteisesta toiminnasta näkyvää. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (KKKT ry, 2010) toteuttaa tätä työtä Suomessa. Yhdistyksen ovat perustaneet alan ammattilaiset vuonna 2010. Se pyrkii kehittämään koira-avusteista työskentelyä, niin että ammatillinen ote tulee näkyviin, kun työparina toimii koira. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (KKKT ry, 2010) on laatinut toiminta-ajatuksen ja säännöt. Tärkeänä asiana pidetään sitä, että koiranohjaaja on oman erityisalan ammattilainen, mutta myös koulutautunut koiransa kanssa. Toiminnan tavoitteellisuus ja ihmisen monipuolisen hyvinvoinnin lisääminen ovat koira-avusteisessa työskentelyssä keskeistä (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry.2010; Ikäheimo, 2013; 2020).

2.1 Eläinavusteinen työskentely

Amsterdamissa laadittu ja päivitetty IAHAIO:n White Paper (Jegatheesan ym., 2018) avaa eläinavusteisuuden termistöä. Yläkäsitteeksi luokitellaan *eläinavusteinen työskentely* (Animal Assisted Intervention, AAI) (Beetz, Andrea M., 2017; Ikäheimo, 2013; Jegatheesan ym., 2018). Jegatheesan työryhmineen (2018), Ikäheimo (2013) ja Järvi (2020) erittelevät alakategorioita. Heidän mukaansa toimintaa voidaan harjoittaa vapaaehtoisesti tai ammatillisesti.

Eläimiä voidaan käyttää apuna kasvatuksen kentällä. Jegatheesan kollegoineen (2018) määrittelee koulutukseen ja opetukseen liittyviä tekijöitä IAHAIO:n White Paper -mietinnössään. Heidän mukaansa *eläinavusteinen koulutus ja pedagogiikka* (Animal-Assisted Education, AAE ja Animal-Assisted Pedagogy, AAP) ovat toimintamuotoja, joissa eläintä käytetään edistämään akateemisia tavoitteita tai kognitiivista toimintaa. Ikäheimo (2013; 2020) painottaa, että tavoitteena on mahdollistaa fyysisen, sosiaalisen ja emotionaalisen hyvinvoinnin lisääntyminen. Friesenin (2010) mukaan tästä toimintamuodosta voidaan käyttää nimitystä eläinavusteinen oppiminen. Koiran ja lapsen välille muodostuu erityinen vuorovaikutussuhde, jossa koiralta saa sosiaalista ja emotionaalista tukea (Friesen, 2010). Koira-avusteinen kasvatusta ja koulutus ovat tavoitteellista toimintaa, jossa ammatillisuus nousee tärkeäksi tekijäksi (Koirat kasvatusta ja kuntoutustyössä ry, 2010). Koiranohjaajan pitää olla oman alansa ammattilainen eli hänellä on kasvatusta-, opetusta- tai sosiaalialan tutkinto. Lisäksi hänen on käytävä täydennyskoulutusta koiran työparikäytöstä kasvatusta- ja kuntoutusalalla. Myös koiran tulee olla koulutettu ja soveltuvuustestin sekä työnäytön suorittanut (Koirat kasvatusta- ja kuntoutustyössä ry.2010).

Vapaaehtoinen eläinavusteinen toiminta (Animal-Assisted Activity, AAA) on vuorovaikutteista, mutta ei välttämättä tavoitteellista eikä siitä peritä palkkaa (Ikäheimo, 2013; Ikäheimo, 2020; Jegatheesan ym., 2018). Vapaaehtoistyössä Ikäheimon (2013) mukaan eläinavusteista toimintaa voi harjoittaa esimerkiksi vanhainkodeissa, toimintakeskuksissa ja kirjastoissa. Eläinavusteinen valmennus ja neuvonta (Animal Assisted Coaching/Counselling, AAC) on aläksite vapaaehtoistyössä (Jegatheesan ym., 2018).

Eläinavusteinen terapia tai hoito (Animal-Assisted Therapy, AAT) on yksi eläinavusteisen työskentelyn osa-alue (Ikäheimo, 2013; Jegatheesan ym., 2018). Ikäheimon (2020) mukaan Suomessa Aluehallintavirasto valvoo terapiatoimintaa muun muassa ammattilaisten nimikkeiden käytön osalta. Hän kirjoittaa, että koira-avusteisuutta työssään käyttävät psykoterapeutit, fysioterapeutit, puheterapeutit ja toimintaterapeutit. Suunnittelu, tavoitteenasettelu, arviointi, dokumentointi ja seuranta kuuluvat eläinavusteisen terapian luonteeseen (Ikäheimo, 2020).

2.2 Eläinavusteisuuden uusi luokittelu

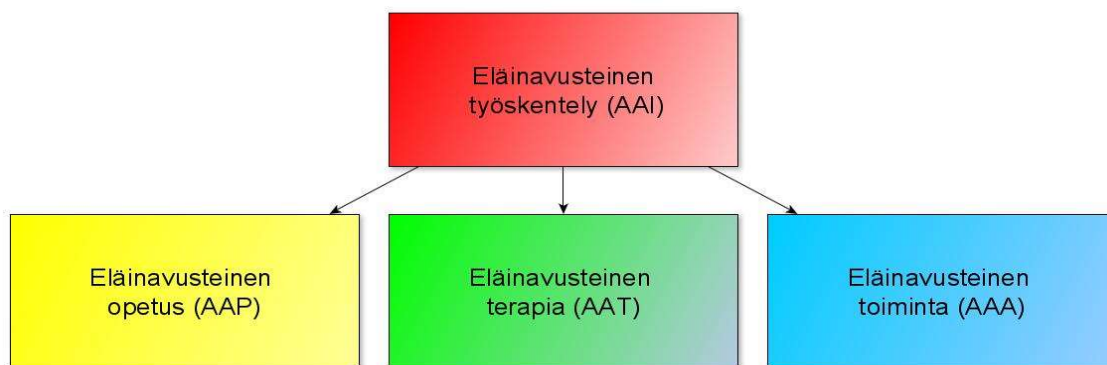
Vuonna 2020 ilmestyneessä teoksessa Järvi ja Ikäheimo (2020) esittelevät uudenlaisen käsitteistön eläinavusteisuudesta. Aiempi luokittelu vapaaehtoisuudesta ja ammattilaistyöstä on edelleen toimiva karkea jako (Ikäheimo, 2013; Jegatheesan ym., 2018). Ikäheimon (2020) mukaan uusi luokittelu on aiempaa selkeämpi ja perustuu siihen, että työskentelyn tapa määrittää

eläinavusteisen toiminnan alueen. Hän jakaa eläinavusteisuuden *hyvinvoinnin ja kasvatuksen ammattilaistyöhön, vapaaehtoistoimintaan* sekä *muun työalan ammatilliseen eläinavusteiseen työhön*. Tarkempi määrittely selkeyttää jakoa.

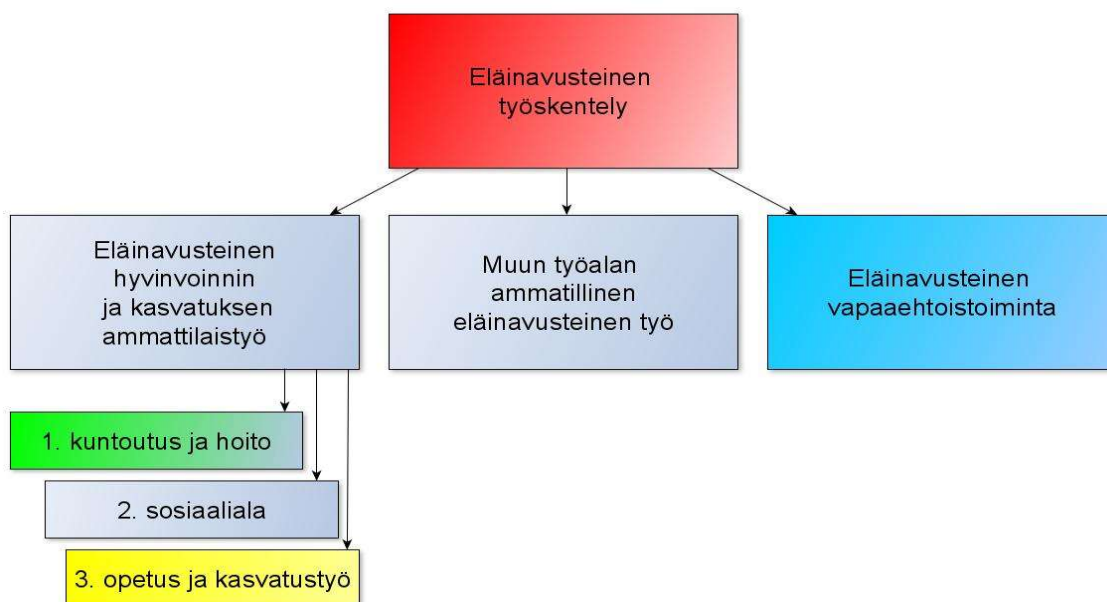
Hyvinvoinnin ja kasvatuksen ammattilaistyö voidaan eritellä kolmeen osa-alueeseen (Ikäheimo, 2020). Ensimmäinen on kuntoutuksen ala, johon kuuluvat terapiat, sekä hoidon ala, joka sisältää sairaaloiden osastoilla, lääkäreiden vastaanotoilla ja työnohjauksessa käytettävän eläinavusteisuuden. Toisena osana on sosiaaliala, joka käsittää työskentelyn lastenkodeissa, vanhustenhuollossa ja sosiaalityössä. Kolmas osa-alue muodostuu opetuslalla ja kasvatustyössä toteutetun eläinavusteisuuden kouluissa ja päiväkodeissa (Ikäheimo, 2020).

Vapaaehtoistoiminta määritellään samoin, kuin aiemmassakin luokittelussa ilmaiseksi, satunnaisesti, spontaaniksi, ei-tavoitteelliseksi, mutta kuitenkin vuorovaikutteiseksi menettelyksi, jossa on sopiva koulutettu eläin ja ohjaaja (Ikäheimo, 2020; Jegatheesan ym., 2018). Ikäheimon (2020) mukaan *muun työalan ammatillisessa eläinavusteisessa työssä* toimitaan yhteistyössä eläimen kanssa tavoitteellisesti ja dokumentoiden työskentelyä. Hän korostaa, että ammatillisesti pätevällä ohjaajalla tulee olla myös eläinavusteisen alan tutkinto. Ikäheimo luokittelee poliisityön ja työnohjauksen kuuluvaksi tähän työskentelymuotoon. Hän sisällyttää matkailuun, kaupan alaan sekä palvelu- ja hyvinvointialaan liittyvät menettelytavat muun työalan ammatilliseen eläinavusteiseen toimintaan.

Seuraavissa kuvioissa esitellään eläinavusteisen työskentelyn käsitteitä kansainvälisen määrittelyn sekä uuden suomalaisen luokittelun mukaan (Järvi & Ikäheimo, 2020; Jegatheesan ym., 2018). Yhdenmukaista näissä on se, että molemmissa kattoterminä on eläinavusteinen työskentely tai eläinavusteisuus. Jako ammattimaiseen ja vapaaehtoiseen toimintaan on edelleen sama. Järven ja Ikäheimon (2020) tekemä luokittelu eroaa aiemmasta Jegatheesanin ja kollegoiden (2018) luomasta kansainvälisestä määrittelystä. Uusi tarkempi käsitteistä ottaa huomioon myös muun työalan ammatillisen eläinavusteisen työn, joka kansainvälisestä mietinnöstä puuttuu kokonaan. Uusi luokittelu erottaa hyvinvoinnin ja kasvatuksen ammattilaistyössä erikseen opetusalan ja kasvatustyön. Tämä on hyvä, koska koira-avusteinen opetus on kasvava ilmiö ja toiminta poikkeaa merkittävästi terapiasta, kuntoutuksesta, hoidosta ja sosiaaalialasta (Järvi & Ikäheimo, 2020; Jegatheesan ym., 2018).

Kuvio 1. Eläinavusteinen työskentely (muokattu Jegatheesan ym., 2018 mukaan)

Kuvio 2. Eläinavusteisuuden käsitteitä (muokattu Järvi & Ikäheimo, 2020 mukaan)

3 Kasvatuspsykologinen näkökulma

Oppimiseen vaikuttavat niin motivaatio kuin tarkkaavaisuuskin. Nämä ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa. Motivaatio voi olla kiinnostusta johonkin asiaan ja auttaa näin tarkkaavaisuudessa. Hyvä keskittyminen esimerkiksi tietyn asian oppimiseen ja siitä saadun positiivisen palautteen ansiosta motivaatio vahvistuu edelleen. Uuden asian omaksuminen kannustaa oppimaan enemmän ja siten lisää tarkkaavaisuutta. Aro ja Nurmi (2019) kirjoittavat motivaatiosta, tunteista ja oppimisesta. Oppilaan positiiviset käsitykset itsestä oppijana edesauttavat motivaatiota ja myös lisäävät tarkkaavaisuuden kohdentamista tehtävään (Aro & Nurmi, 2019, s. 130). Motivaatioon, tarkkaavaisuuteen ja oppimiseen liittyy monenlaisia tutkimuksia ja teorioita, joita ei erikseen eritellä tässä työssä. Ahonen, Kere ja Parviainen (2019, s. 115–123) määrittelevät muita kognitiivisia prosesseja, jotka liittyvät keskeisesti oppimiseen. Näitä ovat tarkkaavaisuuden lisäksi itsesäätely ja toiminnanohjaus, työmuisti sekä kieli ja puhe (Ahonen ym., 2019, s. 115–123).

Hyvä emootioiden hallinta ja sosiaaliset taidot tukevat oppimista. Jo ennen oppimistehtävää oppilaalla on aiemmista kokemuksista syntyneitä tunteita, jotka ohjaavat oppimisprosessia tiettyyn suuntaan (Nurmi, 2013, s. 552). Positiiviset tunteet auttavat muistamaan paremmin. Aro ja Nurmi (2019, s. 134) esittelevät myönteiset tunteet voimavarana, jotka usein kannustavat jatkamaan ja yrittämään kovemmin selviytymään suorituksissa. Positiiviset kokemukset tukevat myös itsetunnon kehittymistä ja näin edelleen lisäävät motivaatiota (Ahonen, Aro, Aro, Lerkkanen, & Siiskonen, 2019, s. 18; Aro & Nurmi, 2019, s. 128). Negatiiviset tunteet taas vievät energiaa ja ohjaavat tarkkaavaisuutta pois opiskeltavasta asiasta ja näin heikentävät myös motivaatiota sekä hankaloittavat oppimista (Ahonen ym., 2019, s. 18; Aro & Nurmi, 2019, s. 134). Vuorovaikutus toisten kanssa kuuluu osana oppimiseen, sillä oppimista tapahtuu tietyssä oppimisympäristössä ja kulttuurissa (Ahonen ym., 2019, s. 13).

3.1 Motivaatio – toimintaa eteenpäin vievä sisäinen voima

Motivaatioksi voidaan kutsua ”halua pyrkiä kohti tavoitetta” (Närhi, Karhu, Klenberg, Paananen, & Puustjärvi, 2019, s. 350). Lehtinen, Vauras ja Lerkkanen (2016) määrittelevät motivaation ”sisäiseksi tilaksi, joka saa aikaan, ohjaa ja pitää yllä toimintaa”. Heidän mukaansa se vaikuttaa valintoihin, määrätietoisuuteen, toiminnan aloittamiseen ja tarkkaavaisuuteen sekä toiminnan loppuunsaattamiseen (Lehtinen ym., 2016). Ahonen, Aro, Aro, Lerkkanen ja Siiskonen (2019, s. 12) ovat kirjoittaneet teoksessaan motivaation olevan paitsi eteenpäin vievä voima

myös minäuskomusten ja tunnekokemusten yhdistelmä. Ahonen kollegoineen toteaa positiivisten kokemusten kannustavan oppilasta, kun taas negatiiviset heikentävät motivaatiota ja lisäävät epäonnistumisen pelkoa tai tehtävien välttelemistä.

Lehtinen, Vauras ja Lerkkanen (2016) esittelevät motivaatioteorioita, joita eri tutkijat ovat kehittäneet. Motivaatio voi selittyä henkilökohtaisilla tavoitteilla, uskomuksilla tai tunteilla. Toisaalta sitä pidetään persoonallisuuden pysyvänä ominaisuutena, joka muuttuu tilanteen mukaan. Tunnetuin lienee kuitenkin teoria sisäisestä ja ulkoisesta motivaatiosta (Deci & Ryan, 2000; Lehtinen ym., 2016; Nurmi, 2013). Sisäisessä motivaatiossa yksilön oma tarve, halu tai intohimo ohjaa toimimaan (Lehtinen ym., 2016). Nurmi (2013) kirjoittaa sen syntyvän mielenkiinnosta ja palkitsevuudesta. Hänen mukaansa kiinnostus liittyy opiskelun laatuun, luovuuteen ja sinnikkyyteen. Innostuneisuuden ja halukkuuden toimintaan tulee olla vapaaehtoista, jolloin yksilö itse päättää osallistumisestaan (Deci & Ryan, 2000). Lehtinen ja kollegat (2016) kuvailevat ulkoisen motivaation ohjaavan yksilöä ulkopuolisesta, itsestä riippumattomasta, syystä. Kiinnostus tällöin syntyy, kun oppilas saa palautteen toiminnastaan ulkopuoliselta taholta, esimerkiksi opettajalta. Palkkio ei välttämättä liity omaksuttuun taitoon tai suoritettuun tehtävään, vaan voi olla jokin muu tavoiteltava asia. Palkitsemista on kritisoitu sen mahdollisen lyhyen vaikutuksen takia (Lehtinen ym., 2016).

Oppimismotivaatioksi Aro ja Nurmi (2019, s. 128) kuvailevat oppilaan kiinnostusta johonkin opittavaan asiaan. Tämä ilmenee tehtävään suunnattuna tarkkaavaisuutena, sitoutumisena ja mielekkäänä toimintana. Kiinnostuksen vähäisyys tai kielteinen asenne kertovat motivaation puuttumisesta (Aro & Nurmi, 2019, s. 128). Aro ja Nurmi (2019, s. 128–129) tarkastelevat ja yhdistelevät erilaisia oppimismotivaatioteorioita. Asiaa voidaan lähestyä oppilaan kiinnostuksen tarkastelulla. Toisaalta näkökulma saattaa olla toiminnan tarkastelussa. Kolmanneksi määrittelyn voi tehdä sen kautta, miten oppilas näkee itsensä oppijana. Motivaatioon liittyy myös uteliaisuus, etsiminen, haluaminen ja oppimisesta saatu mielihyvä (Aro & Nurmi, 2019, s. 136).

Oppimismotivaation tukemiseen on erilaisia keinoja (Aro & Nurmi, 2019, s. 139). Yksi tapa on antaa palautetta suorituksesta, työskentelystä tai käyttäytymisestä. Kommenttien antaja voi olla opettaja tai luokkatoveri. Aro ja Nurmi (1991, s. 141) sekä Deci ja Ryan (2000) painottavat, että positiivinen palaute tukee motivaatiota ja oppimista paremmin kuin negatiivinen. Heidän mukaansa yksilöllisyyden huomioiminen onnistumisissa ja kehitettävien osa-alueiden kannustamisessa on merkityksellistä, kun taas epäonnistumisiin tai heikkouksiin puuttuminen lannistaa oppilasta. Toinen motivaatiota edistävä asia on tehdä oppimisympäristöstä sellainen, mikä

palvelee parhaiten oppilaan oppimista. Tässä tulee esille koulun aikuisten erityinen rooli huolehtia oppilaan yksilöllisistä tarpeista (Aro & Nurmi, 2019, s. 141). Motivaation tukemiseen liittyy myös se, että tehtävä, tavoitteet ja arviointiperusteet ovat selkeät ja johdonmukaiset sekä ymmärrettävät (Aro & Nurmi, 2019, s. 142).

3.2 Tarkkaavaisuus – huomion kohdentamista, ylläpitämistä ja jakamista

Ahonen, Kere ja Parviainen (2019, s. 116) määrittelevät tarkkaavaisuuden olevan yksilön tahdomasti tai tahallisesti johonkin kohteeseen suuntaamaa huomiota. Vireystila, kuten väsymys tai nälkä voivat vaikuttaa keskittymiseen. Väsyneenä huomio voi kiinnittyä epäolennaisiin asioihin ja nälkäisenä on vaikea keskittyä. Ahonen kollegoineen kirjoittavat kirjassaan, että tahdonalainen eli tahdonalainen tarkkaavaisuus on valikoivaa ja sillä on huomattava merkitys oppimiseen ja motivaatioon. Oppiminen mahdollistuu helpommin, jos tarkkaavaisuus kiinnittyy oikeaan kohteeseen (Ahonen ym., 2019, s. 117).

Tahdonalainen tarkkaavaisuus voidaan jakaa erilaisiin osiin (Mirsky, Anthony, Duncan, Ahearn & Kellam, 1991; Ahonen, Kere & Parviainen, 2019, s. 117). Mirsky kollegoineen on määritellyt osa-alueiksi tarkkaavaisuuden kohdentamisen ja ylläpitämisen, tarkkaavaisuuden jakamisen ja kohteen vaihtamisen (focus-execute, sustain, encode ja shift). Tarkkaavaisuus voidaan suunnata johonkin tiettyyn toimintaan tai tehtävään. Jotta oppimista voisi tapahtua, tarkkaavaisuuden on kestävä tarpeeksi kauan. Useamman asian yhtäaikainen havainnoiminen on tarkkaavaisuuden jakamista. Oppimiseen tarvitaan aivoilta kykyä vaihtaa kohdetta (Mirsky ym., 1991).

ADHD eli aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö voi ilmetä keskittymisen häiriintymisenä ja impulsiivisena käyttäytymisenä (Sandberg, 2018). Toisaalta käyttäytyminen ei välttämättä ole häiritsevää, vaan voi olla hitautta tai haaveilua. Sandberg (2018) kirjoittaa, että ADHD:n oireena saattaa olla myös toiminnanohjauksen vaikeutta. Hänen mukaansa oppilas ja kasvattajat hänen ympärillään mahdollistavat sen, että ADHD käännetäänkin vahvuudeksi. Innokkuus ja aktiivisuus mahdollistavat nopeamman palautumisen tehtävistä. Energisyys tulisi ohjata oikeanlaisiin toimintoihin. Sandberg (2018) ottaa kirjassaan esille positiivisen pedagogiikan, jonka avulla yksilön vahvuudet tunnistetaan ja niitä lähdetään kehittämään. Hänen mukaansa oppilaan, jolla on ADHD, tulisi saada negatiivisen huomion sijasta positiivista palautetta. Keskittymisen ja tarkkaavaisuuden vaikeudet tekevät oppimisesta haastavaa (Närhi, Karhu, Klenberg,

Paananen & Puustjärvi, 2019, s. 354). Sandberg (2018) antaa ohjeita keskittymiseen. Toiminnan aikana olisi hyvä päästä välillä liikkumaan, sillä se nostaa vireystilaa. Päivän ja oppitunnin strukturointi helpottaa toiminnan suunnittelua, aloittamista, seuraamista ja lopettamista. Tarkkaavaisuutta voi parantaa monipuolisilla opetusmenetelmillä, kuten yksilö- ja ryhmätehtävillä tai toiminnallisilla tehtävillä (Sandberg, 2018).

3.3 Oppiminen – aiempi kokemus uuden ymmärtämisen ja soveltamisen pohjalla

Oppimisen määrittelyn tekee vaikeaksi sen monimutkaisuus ja monitahoisuus (Ahonen, Aro M., Aro T., Lerkkanen & Siiskonen, 2019, s.12). Ahonen kollegoineen (2019, s. 108–109) toteaa sen olevan aivoissa tapahtuvaa muutosta, jonka seurauksena toisilta saadun palautteen avulla vaihdetaan tai korjataan toimintastrategioita. Innostuneisuus ja myönteinen suhtautuminen kouluun helpottavat uuden omaksumista, tuovat positiivisia kokemuksia sekä vaikuttavat lopulta suoritukseen (Aro & Nurmi, 2019, s. 128). Oppiminen on prosessi, jossa ilmenee motivaatiosta saatu innostus, joka auttaa keskittymään ja ohjaa oppilasta toimimaan eli opiskelemaan uusia asioita. Aro ja Nurmi (2019, s. 130) tuovat esille sen, että oppilaan tarkkaavaisuus ja siihen käytetty energia mahdollistavat ja nopeuttavat oppimista. Heidän mukaansa saatu palaute on erittäin merkityksellistä. Vuorovaikutuksessa annetut kommentit muokkaavat käsitystä itsestä oppijana (Aro & Nurmi, 2019, s. 130).

Ahonen, Aro, M., Aro, T., Lerkkanen ja Siiskonen (2019, s. 13) jakavat oppimisen eksplisiittiseen ja implisiittiseen. Eksplisiittinen oppiminen on tietoista, tarkoituksellista ja suoraa, koulussa opettamisen seurauksena toteutuvaa. Implisiittinen oppiminen puolestaan on tiedostamaton ja epäsuoraa, jota tapahtuu koko ajan eikä siihen tarvita opettelua tai opettamista (Ahonen ym., 2019, s. 13). Ahonen kollegoineen (2019, s. 15–16) kirjoittaa kognitiivisia toimintoja tapahtuvan silloin, kun oppilas aktiivisesti tekee päätelmiä ja harjoittelee asioita. Heidän mukaansa omat aiemmat tiedot ja taidot ovat lähtökohta ja perusta tulevalle. Tässä prosessissa pohjalla olevien taitojen päälle rakennetaan uutta ja erillisiä kokonaisuuksia liitetään yhteen. Oppiminen on ymmärtämistä ja soveltamista (Ahonen ym., 2019, s. 15–16).

Ahonen, Aro, M., Aro, T., Lerkkanen ja Siiskonen (2019, s. 13) avaavat oppimisen käsitettä vuorovaikutuksen, ympäristön ja kulttuurin näkökulmasta. Heidän mukaansa sosiaalisuus on sidoksissa erilaisiin oppimisympäristöihin, joita kehittämällä suoritukseen voidaan vaikuttaa. Oppilaan aktiivisuus ja sisukkuus tulevat esille (Ahonen ym., 2019, s. 13). Kun tietojen ja taitojen omaksumista tarkastellaan koulun kontekstista, niin yhteisöllisyys tulee ottaa huomioon

(Aro & Nurmi, 2019, s. 138). Oppilaan lisäksi muita toimijoita ovat luokkatoverit, ohjaajat, opettajat ja erityisopettajat. Ympärillä olevat ihmiset tukevat yksilöä esimerkiksi antamalla palautetta (Aro & Nurmi, 2019, s. 138). Yhteisöllistä oppimista tapahtuu sosiaalisessa, vuorovai-
kutteisessa kanssakäymisessä (Lehtinen, Vauras & Lerkkänen, 2016).

4 Koira-avusteisen toiminnan vaikutuksia

4.1 Koira-avusteisuus koulukontekstissa

Koiran ollessa kasvattajan työparina koulussa, se mahdollistaa monenlaisen tuen. Sandt (2020) kuvailee sitä, että koira-avusteisuus luokassa voi tuntua ihan mitättömältä, kun teot ovat niin pieniä. Hänen tutkimuksessaan koiranohjaaja ja erityisopettaja alkoivat dokumentoida toimintaa ja huomasivat, millaisia vaikutuksia koira-avusteisuudella oli. Eläintä voi käyttää työparina esimerkiksi matematiikan, äidinkielen ja liikunnan tunneilla.

Koiralle lukeminen on yksi koira-avusteisen pedagogiikan toimintamuoto. Fung (2017) on tarkastellut lukemisen ohjelmia, joissa erityisopetuksen oppilaat opiskelevat koirien läsnäollessa. Hänen mukaansa löytyy monia syitä, miksi tämä työskentely on hyödyllistä. Ensimmäiseksi perusteluksi mainitaan eläimen soveltuminen kuuntelemiseen sekä lukemistilanteen rauhallisuus ja rentous. Artikkelista selviää, että koiraa pidetään mukavana kumppanina, jonka kanssa voi vapautuneesti suorittaa tehtäviä. Samalla ilmapiiristä muodostuu turvallinen ja mieluisa. Toiseksi koira ei arvostele eikä tuomitse. Fung löysi perustelun, että lapselle muodostuu positiivisempi minäkäsitys, kun oppilas saa olla eläintä taitavampi. Esimerkiksi koska koira ei osaa lukea, oppilas on edistyneempi, vaikka lukeminen olisikin vielä haastavaa. Lukijan ei tarvitse välittää tekeekö virheitä. Kolmanneksi Fung tuli katsauksessaan tulokseen hyödyllisyydestä myös puheentuottamiseen. Hän kirjoittaa, että useat tutkimukset osoittavat vaikutuksen puheongelmien helpottumiseen varsinkin autismin kirjon haasteissa. Yksinkertaiset ohjeet ovat toimivia niin koiralle kuin oppilaillekin. Lisäksi koiran koskettamisella on todettu olevan fyysisiä hyötyjä, kuten verenpaineen alenemista ja stressin vähenemistä. Hoivaaminen ja huolenpito tuovat esille ikään kuin vanhemman ja nuoremman sisaruksen suhteen (Fung, 2017). Lapsen osa muuttuu passiivisesta aktiiviseksi lukijaksi ja aikuisen roolina on olla aktiivinen, kyselevä kuuntelija (Fung, 2017).

4.2 Ohjeistuksia koira-avusteiseen toimintaan

Kansainvälinen R.E.A.D. (Reading Education Assistance Dogs) on ohjelma, jossa määritellään selkeät ohjeet koira-avusteiseen toimintaan (Jalongo, 2005). Ohjeistuksessa on huomioitu hyvin koulutetun koiran terveys, puhtaus ja hyvinvointi. Siinä kehoitetaan informoimaan hallinnollisia toimijoita ja muuta henkilökuntaa sekä pyytämään luvat vanhemmilta tai huoltajilta.

Lasten sairaudet, pelot ja halukkuus nostetaan ohjeistuksessa esille. Suunnittelussa otetaan huomioon turvallisuus ja vastuukysymykset sekä neuvotaan toimimaan koiran kanssa vuorovaikutuksessa (Jalongo, 2005).

Syksyllä 2020 Opetushallitus, OPH, (2020a) antoi ohjeistuksen koulutuksen järjestäjille. Allergia-, iho- ja astmaliitto ry, Kennelliitto ry ja Koira kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. kertoivat omat näkemyksensä. Kun koira-avusteista toimintaa mietitään oppilaitokseen, on otettava huomioon paljon erilaisia asioita. Kaikki osapuolet hyötyvät siitä, että niin opetustoimen johtajilla ja rehtoreilla kuin opetushenkilöstöllä on riittävästi tietoa koira-avusteiseen työskentelyyn oppilaitoksissa (OPH, 2020). Fungin (2017) mukaan työyhteisön tuki on merkittävää ja henkilökuntaa on valmisteltava uuteen toimintamuotoon. Opetushallituksen (2020) ohjauksessa huomautetaan, että koira-avusteiset työskentelytavat tulee sopia oppilaitoksen kanssa. Tärkeänä pidetään myös henkilökunnan, oppilaiden ja huoltajien informointia (Fung, 2017; Kotschal & Ortbauer, 2003; OPH, 2020).

Allergia-, iho- ja astmaliitto (2020) on esittänyt omassa näkökulmassaan terveyden huomioonottamisen. Liiton mukaan tulee tarkistaa huoltajilta oppilaan mahdolliset allergiat. Siivoaminen ja hygienia on hoidettava huolella (Allergia-, iho- ja astmaliitto ry, 2020). Erityisen tärkeänä pidetään ennakointia, miten menetellä, jos jollakin ilmenee oireita. Fungin (2017) katsauksessa huolellisen suunnittelun kohteena on allergioiden, kulttuuristen erojen ja pelkojen huomioiminen. Kennelliitto (2020) otti kantaa koiran soveltuvuuteen, koska koulussa työskentelevän koiran tulee olla terve ja sopiva työhön. Erityisiä soveltuvuuskokeita järjestävät esimerkiksi Kennelliitto ry (2020) ja Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2020). Fungin (2017) mukaan terveen, puhtaan ja rokotetun koiran on lisäksi oltava ihmisystävällinen. Kennelliitto (2020) myös toi ohjeistukseen näkemyksen koiran hyvinvoinnista. Liiton mukaan koiran ohjaajan pitää huolehtia, että koira saa riittävästi lepoa, taukoja ja ulkoilua. Fung (2017) toteaa katsauksensa lopussa, että myös oppilas on huomioitava suunnitteluvaiheessa. Pitää pohtia oppilaan soveltuvuus tähän toimintatapaan ja kysyä myös hänen oma mielipiteensä ja halukkuutensa osallistumiseen (Fung, 2017).

4.3 Koira-avusteisuus vahvistaa tunteiden ja käyttäytymisen hallintaa

Koiran läsnäololla luokassa on todettu olevan positiivisia vaikutuksia oppilaisiin niin emotionaalisesti, sosiaalisesti kuin fysiologisestikin (Friesen, 2010; Hergovich, Monshi, Semmler, & Zieglmayer, 2002; Juríčková, Bozděchová, Machová, & Vadroňová, 2020). Kotschal ja

Ortbauer (2003) tutkivat käyttäytymistä, kuten aggressiivisuuden voimakkuutta, oppilaiden liikkumista ja suhtautumista toisiin lapsiin, yksin tai ryhmässä toimimista, huomion kiinnittämistä muihin sekä fyysistä leikkiä. Heidän tutkimuksessaan tuli ilmi, että tutkimusluokassa tapahtuu merkittäviä positiivisia muutoksia toimintatavoissa, esimerkiksi aggressiivisuuden vähenemistä ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisääntymistä. Vetäytyneet lapset rohkaistuvat aktiivisuuteen ja koirien vaikutus poikien käyttäytymiseen on suurempi (Kotrschal & Ortbauer, 2003). Kogan, Granger, Fitchett, Helmer ja Young (1998) kertovat tutkimusraportissaan, että koira-avusteisella toiminnalla voidaan harjoitella kullekin ikätasolle sopivia toimintamalleja. Onnistuneet kokemukset vahvistavat positiivista käyttäytymistä ja oppilas voi kokea ylpeyttä siitä, että hän osaa (Kogan ym., 1998). Juričková, Bozděchová, Machová ja Vadroňová (2020) havainnoivat kahden lapsen tapaustutkimuksessaan eläinavusteisen opetuksen vaikutuksia ADHD:n haasteissa. He päättelivät opettajien havaintojen pohjalta, että tunnepurkaukset ja uhmakas käyttäytyminen heikentyy, mutta toisaalta ujouden ja alistumisen tilalle tulee rohkeampi toiminta. Kiusaaminen, häiritseminen ja ärsyttäminen vähenevät, kun koira-avusteisuutta käytetään (Juričková ym., 2020).

Anderson ja Olson (2006) selvittivät, onko luokassa olevalla koiralla vaikutuksia oppilaiden emootioiden hallintaan ja oppimiseen. Heidän tutkimukseensa osallistui oppilaita, joilla oli vaikeita tunne-elämän, käyttäytymisen, oppimisen ja mielenterveyden haasteita. Tulokset osoittavat, että koira-avusteisuudella on yhteys aggressiivisuuden vähenemiseen ja myönteisen sosiaalisen vuorovaikutuksen lisääntymiseen. Samaan päätelmään ovat tulleet Hergovich, Monshi, Semmler ja Ziegelmayer (2002) sekä Juričková, Bozděchová, Machová ja Vadroňová (2020). Andersonin ja Olsonin (2006) tutkimuksessa tuli ilmi, että oppilaiden tunneilmaisuu tasoittuu ja rauhoittuu, myönteinen kouluasenne vahvistuu ja oppilaiden vastuullisuus, kunnioitus sekä empatiakyky muuttuvat positiivisesti. Koira-avusteisen toiminnan luokkatilanteissa on havaittu lieventävän käyttäytymisen äärimmäisiä muotoja, niin ylivilkkaudessa, aggressiivisuudessa kuin vetäytymisessä (Anderson & Olson, 2006; Kotrschal & Ortbauer, 2003).

4.4 Koira-avusteinen opetus lisää motivaatiota lukemiseen, liikkumiseen ja koulunkäymiseen

Eläimen hyödyllisyys motivaation kasvamisessa on monessa tutkimuksessa todettu merkitykselliseksi (Beetz, 2017; Juričková, Bozděchová, Machová & Vadroňová, 2020; Sandt, 2020; Sorin, Brooks, & Lloyd, 2015). Fung (2017) esittää koira-avusteisen opetuksen perusteluksi

motivaation lisääntymistä ääneen lukemisessa. Hän tuo artikkelissaan ilmi oppilaiden oman huomion siitä, miten mielikuva lukemisesta muuttuu myönteisemmäksi koiran ollessa läsnä lukutilanteissa. Myös Jalong (2005) kirjoittaa tutkimusraportissaan, että koulutettujen terapiakoirien käyttö parantaa lasten innokkuutta ääneen lukemiseen. Hänen mukaansa motivaatio muuhunkin opiskeluun kasvaa.

Wohlfarth, Mutschler, Beetz, Kreuser ja Korsten-Reck (2013) pyrkivät selvittämään koiraavusteisuuden vaikutusta motivaatioon liikunnassa. He olettivat kiinnostuksen lisääntyvän. Wohlfarthin ja kollegoiden tutkimuksessa suoritukset paranevat ja passiivisuutta on vähemmän, mutta lasten omasta mielestä motivaatio ei muuttunut. Kuitenkin johtopäätöksissä kerrotaan, että koiran vaikutusta voidaan selittää seuraavasti. Motivaatioon vaikuttava kokemuksellisuus on vahvempi kuin sanallisesti ilmaistu palaute. Lapsen ja koiran välisessä vuorovaikutuksessa tulee esille koetut sanattomat eleet, ilmeet ja tunteet (Wohlfarth ym., 2013).

Sorin, Brooks ja Lloyd (2015) tarkastelivat motivaation lisääntymistä oppimiseen ja koulunkäymiseen yleisesti. Tutkijoiden tekemässä alkuhaastattelussa opettajat toivoivat uudella työskentelymenetelmällä olevan positiivista vaikutusta lasten innokkuuteen, ahkeruuteen, tehtäviin syventymiseen ja aktiivisuuteen oppimisessa. Sorin ja kollegat tulivat siihen tulokseen, että koiran läsnäololla luokassa on merkitystä motivaatioon. Oppilaat itse kokevat kiinnostuksensa uusien tietojen ja taitojen hankkimiseen lisääntyneen. Lisäksi heistä kouluun tuleminen on mukavampaa ja innostavampaa, kun koira on luokassa. Oppilaiden motivaatioon vaikuttaa se, että oppimistulokset paranevat tutkimuksen edetessä. Heidän haastatteluissaan tulee ilmi merkittävä kokemus itsestä parempana oppijana (Sorin ym., 2015).

ADHD:n tuomat haasteet näkyvät motivaation puuttumisena tai epävakaisuutena. Juríčková, Bozděchová, Machová ja Vadroňová (2020) mukaan koira voi olla oppilaalle kumppani tai kaveri sekä paras motivaattori. Innostus toimia eläimen kanssa näkyy kiinnostuksena oppimiseen ja loppuun suoritettuina tehtävinä. Jatkuva kannustaminen ja rohkaiseminen vähenee, koska lapsi saa itseluottamusta opiskeluunsa. Tutkijaryhmän erityinen huomio kiinnittyikin juuri koira-avusteisen opetuksen motivoivaan vaikutukseen (Juríčková ym., 2020).

4.5 Koiran avulla oppilaiden tarkkaavaisuus kohdentuu oleelliseen

ADHD:n haasteita Juríčková, Bozděchová, Machová ja Vadroňová (2020) kahden oppilaan tapaustutkimuksessa olivat erityisesti levottomuus, yliaktiivisuus ja keskittymisvaikeudet.

Opettajien havainnot näiden ongelmien helpottumiseen puoltavat koira-avusteisen opetuksen käyttämistä nimenomaan aktiivisuuden ja tarkkaavuuden vaikeuksissa. Tutkijoiden mukaan keskittymisen ongelmien suuruutta kuvaa se, että toinen lapsista ei pystynyt ylläpitämään tarkkaavaisuuttaan mihinkään toimintaan ilman ohjausta. Kun taas toinen lapsista tarvitsi opettajan läsnäoloa keskittymisen kohdentamiseen ja itseluottamuksen vahvistamiseen. Tämä oppilas halusi koko ajan luottamansa aikuisen seuraan saadakseen läheisyyttä, turvaa, rohkaisua ja kannustusta. Lopulta koiran mukanaolo korvasi ihmisen läsnäolon. Molempien lasten ADHD-oireet lieventyivät merkittävästi. Tutkimuksen tuloksena yliherkkyyttä ei ilmene niin paljon ja hermostuneisuus vähenee huomattavasti (Jurícková ym., 2020).

Sorin, Brooks ja Lloyd (2015) kysivät opettajien tavoitteita koira-avusteisuudesta ennen tutkimusta. Vastauksissa toivottiin, että koiralla olisi merkitystä kykyyn rauhoittua, kärsivällisyyden lisääntymiseen, pettymysten sietämiseen ja sinnikkyyteen oppimistehtävissä. Positiivisesta vaikutuksesta tarkkaavaisuuteen kertoo se, että oppilaiden itsevarmuus lukutilanteissa vahvistuu (Sorin ym., 2015). Koira voi olla innostajana, kun lapsi lukee eläimelle ääneen. Motivoitunut ja innostunut lukija malttaa keskittyä paremmin toimintaan. Friesenin (2010) tutkimuksessa opettaja kysyi oppilaalta, miksi keskittyminen ja tarkkaavaisuuden kohdentaminen tehtäviin onnistuu paremmin. Vastaus on: ”Etkö tiedä?! Hän on todella hyvä kuuntelija!” (Friesen, 2010, s. 262). Lasten sinnikkyyden ja pitkäjänteisyyden tehtävien tekemiseen säilyy paremmin, kun koira kulkee mukana työskentelyssä (Friesen, 2010).

Tarkkaavaisuuden muutoksia on vaikea mitata määrällisesti. Tuloksia koira-avusteisuuden vaikutuksesta voidaan saada haastatteleamalla esimerkiksi opettajia, tutkimuksen tarkkailijoita tai oppilaita. Kogan, Granger, Fitchett, Helmer ja Young (1998) havainnoivat tapaustutkimuksensa kahta lasta, joilla oli haastavia tunne-elämän ja käyttäytymisen häiriöitä. Tutkimuksen jälkeen tehdyssä haastattelussa opettajat ja huoltajat kertovat, että keskittymiskyvyssä tapahtuu merkittävä muutos. Tarkkaavaisuuden lisääntymiseen liittyy oppilaiden koiralle antama koulutus. Koirankouluttamisessa fokus pitää olla koko ajan eläimessä. Tapaustutkimuksessa oppilaat saivat positiivisen koulutuksen avulla palkita koira herkuilla. Lopputuloksena nähdään, että keskittymisen lisääntyminen ulottuu myös koulunkäyntiin tehtävien ja kotitehtävien tekemiseen (Kogan ym., 1998). Kogan ja kollegat (1998) tulkitsivat positiiviseen muutokseen vaikuttavan myös sen, että tutkittavien häiriökäyttäytyminen vähenee.

Huomioitavaa on se, että oppilaat ottavat opettajaan enemmän myönteistä kontaktia (Kotrschal & Ortbauer, 2003). Tarkkaavaisuus aikuista kohtaan lisääntyy koiran ollessa luokkahuoneessa.

Opettajaan suuntautunut huomio vahvistaa keskittymistä opetettavaan asiaan, vaikka lasten tarkkaavaisuus omaan tehtäviin vähenee (Kotrschal & Ortbauer, 2003). Juričková, Bozděchová, Machová ja Vadroňová (2020) tekivät havainnon, että käyttäytyminen aikuisia kohtaan muuttui vuoden aikana, jolloin koira-avusteisuutta kokeiltiin. Röyhkeys ja riitaa haastava toiminta lieventyy. Aiempi levottomuus ja jatkuvan ohjauksen tarve vähenee huomattavasti. He raportoivat, että opettajien ja lasten yhteistyö on parempaa (Juričková ym., 2020).

4.6 Koira-avusteisuuden positiiviset vaikutukset oppimiseen, vuorovaikutukseen ja oppimisympäristöön

Koira-avusteisen opetuksen tärkeä osa-alue on tavoitteellisuus. Jotta oppimisen tuloksiin pysytään vaikuttamaan, pitää tietää, mitä osataan ja mihin pyritään. Sandtin (2020) raportoiman tutkimuksen mukaan voidaan osoittaa, että koiran käyttäminen koulussa helpottaa oppimista niin teoreettisissa kuin käytännöllisissäkin toiminnoissa. Hän kirjoittaa, että tätä edesauttaa opettajan ja koiranohjaajan välinen huolellinen yhteistyö suunnittelusta, toteutuksesta ja arviointiin. Sandt (2020) ottaa artikkelissaan esille eläinavusteisuuden, jossa korostetaan tavoitteellisuutta edistää akateemista ja toiminnallista oppimista. Koirien käyttämisellä opetuksessa on myönteisiä vaikutuksia kognitiivisten ja sosioemotionaalisten taitojen oppimiseen (Beetz, Andrea, Julius, Turner, & Kotrschal, 2012). Akateemisten suoritusten paranemisen huomasivat myös Daly ja Suggs (2010) tutkiessaan opettajien kokemuksia koira-avusteisuudesta oppilaiden oppimisessa sekä kasvun ja kehityksen tukemisessa. Opettajien kertoman mukaan koiria voidaan käyttää koulussa inhimillisten arvojen, empatian ja eläimen kunnioituksen opettamiseen (Daly & Suggs, 2010).

Uusien taitojen edistymiseen on ajateltu vaikuttavan sen, että koira pidetään kritisoimattomana kuuntelijana, joka ei arvostele eikä korjaa virheitä (Friesen, 2010). Jalongo (2005) esittelee artikkelissaan R.E.A.D. (Reading Education Assistance Dogs) lukuohjelman, jossa koiralle luetaan ääneen esimerkiksi kirjastoissa. Siinä koiranohjaaja suunnittelee toimintaa yhteistyössä opettajan ja kirjastonhoitajan kanssa, jotta lapsille löydetään sopivan kiinnostavia ja haastavia kirjoja. Yksi tällainen lukemisen ohjelma on myös Classroom Canines, jonka vaikutuksia Sorin, Brooks ja Lloyd (2015) tarkastelevat. He tutkivat, onko koiran läsnäololla merkitystä kognitiivisten taitojen kehittymiseen. Erityisellä testillä mitattiin tiettyjä ominaisuuksia lukemisesta, joita sitten analysoitiin. Näissä saadut pisteet paranivat verrattuna aikaan, milloin eläin ei ollut luokassa. Tulokset ovat huomattavia, koska oppilaiden haastattelut tuovat ilmi, miten paljon

koira luokkahuoneessa vaikuttaa. Kokemus itsestä oppijana muuttuu positiiviseksi. Tutkijoiden mielestä huomio tulisi kiinnittää oppilaisiin, joilla on oppimisvaikeuksia. He selviytyvät testeissä jopa paremmin kuin lapset, joilla ei ole oppimisessa haasteita (Sorin ym., 2015).

Motoristen taitojen kehittyminen on merkittävä muutos, jota koira-avusteisen opetuksen avulla saadaan (Juríčková, Bozděchová, Machová & Vadroňová, 2020). Sen ilmeneminen näkyy toiminnan kohdentamisena oikeaan asiaan, kädentaitojen paranemisena ja innokkaana toimintana. Suurempi ponnisteleminen koulutehtävissä liittyy myös siihen, että työ halutaan tehdä silloin, kun koira on luokassa. Oppilaat tekevät tehtävänsä tunnollisemmin ja tekevät vähemmän virheitä (Juríčková ym., 2020). Beetz, Julius, Turner ja Kotrschal (2012) tulivat tutkimuksessaan tulokseen, että stressi, ahdistus ja jännittyneisyys voivat olla esteenä oppimiselle ja tehtävien suorittamiselle. He löysivät näin perusteen käyttää koira avustamassa opetusta. Tutkijoiden käyttämänä oli stressihormonitasojen mittaus, joka osoittaa eläimellä olevan vaikutusta henkisen kuormituksen ja paineiden vähenemiseen. Beetz kollegoineen (2012) käytti oppilaille itsearviointilomaketta, jonka tuloksena vaikutuksia stressin vähenemiseen ei kuitenkaan merkittävästi havaita. Mittauksessa ja itsearvioinnissa löytyy siis ristiriitaa.

Myönteinen ja kannustava ilmapiiri koululuokassa helpottaa uusien taitojen ja tietojen omaksumista. Koira mahdollistaa rennon ja turvallisen oppimisympäristön (Friesen, 2010). Luokkahuoneesta voidaan rakentaa kaikille miellyttävä, oppimista edistävä paikka. Eläinavusteisuus tuo ystävällisyyden ja rauhallisuuden mukanaan, sillä koirasta muodostuu ystävä ja tuki lapselle (Juríčková, Bozděchová, Machová & Vadroňová, 2020). Koira-avusteinen pedagogiikka parantaa oppilaiden välistä sekä oppilaan ja opettajan välistä vuorovaikutusta, ja näin ollen tunnelma opetustilanteissa tulee miellyttäväksi (Kotrschal & Ortbauer, 2003). Hyvät muutokset sosiaalisessa kanssakäymisessä ja yhteenkuuluvuuden tunteessa näkyvät luokan parempana ilmapiirinä ja oppimisympäristönä (Hergovich, Monshi, Semmler & Ziegelmayr, 2002). Koiran vaikutusta sosiaaliseen vuorovaikutukseen positiivisesti tukee niin ikään Andersonin ja Olsonin (2006) tutkimus. Heidän havaintonsa on, että oppilaat pystyvät ratkaisemaan ristiriitatilanteita, koska hallitsevat enemmän tunteitaan ja toimintaansa. Koiran huomioonottaminen, vastuullisen käyttäytymisen oppiminen ja empatiataitojen kehittyminen siirtyvät kanssakäymiseen luokkatovereiden kanssa (Anderson & Olson, 2006). Koira-avusteisella opetuksella on saatu tuloksia luottamuksen ja yhteistyötaitojen lisääntymiseen (Juríčková ym., 2020). Lapset oppivat huolehtimaan eläimestä ja samalla heidän taitonsa kiinnittää huomio toisten ihmisten tarpeisiin kehittyä (Hergovich ym., 2002).

4.7 Koira-avusteisuuden tutkimuksen moninaisuus ja tulosten soveltamisen haasteet

Koira-avusteisen toiminnan vaikutuksia yksilöön on arvioitu useasta eri näkökulmasta. Tuloksia on kuitenkin vaikea vertailla ja yleistää. Monipuoliset tutkimusmenetelmät lisäävät luotettavuutta. Suurin osa tutkimuksesta on ollut kvalitatiivista (Anderson & Olson, 2006; Beetz, Julius, Turner & Kotrschal, 2012; Fung, 2017; Sandt, 2020). Hergovich, Monshi, Semmler ja Ziegelmayer (2002) tarkastelivat koiran läsnäolon vaikutuksia luokkahuoneessa kvantitatiivisin menetelmin, käyttäen analysointiin SPSS:ää. He tekivät tarkkoja luokituksia sekä ottivat koe-ryhmän rinnalle kontrolliryhmän. Kvantitatiivista metodia käyttivät myös Wohlfarth, Mutschler, Beetz, Kreuser ja Korsten-Reck (2013). Sorin, Brooks ja Lloyd tutkivat monimenetelmäisesti koiran vaikutuksia sosioemotionaalisiin taitoihin, lukutaidon kehittymiseen ja motivaatioon. Heidän raporttinsa sisälsi oppilaiden ja opettajien haastatteluja, oppimistulosten testejä ja analysointia sekä tilanteiden havainnointia.

Tutkimusryhmien koko ja tutkittavien ikä vaikuttavat tuloksiin ja niiden yleistettävyyteen. Andersonin ja Olsonin (2006) tutkimuksessa oli vain kuusi oppilasta, joilla oli vaikeita oppimisen ja tunne-elämän häiriöitä. Kun taas Hergovich, Monshi, Semmler ja Ziegelmayer (2002) tarkastelivat 46:ta ensimmäisen luokan oppilasta, jotka olivat maahanmuuttajia. Heillä haasteeksi muodostui se, että lasten äidinkielet olivat erilaisia eivätkä he osanneet kunnolla yhteistä kieltä. Hergovichin ja kollegoiden (2002) mukaan tulokset voitaisiin yleistää koskemaan myös yleisopetuksen luokkia, vaikka useat tutkimukset on tehty jollekin erityisryhmälle. Beetzin (2013) koe- ja kontrolliryhmät muodostuivat kolmannen luokan yleisopetuksen oppilaista. Sandt (2020) sen sijaan tarkasteli koira-avusteisuutta erityisopetuksessa varhaiskasvatuksen oppimisympäristössä. Fungin (2017) sekä Sorinin, Brooks ja Lloydin (2015) tutkimuksiin puolestaan kuuluivat oppilaat, joilla oli erityisopetuksen tarve. Beetz, Julius, Turner ja Kotrschal (2012) kiinnittivät huomion häiriintyneiden kiintymyssuhteiden omaaviin poikiin. Tutkimusryhmään kuului 7–11-vuotiaita oppilaita, joiden stressitaso väheni koira-avusteisessa opetuksessa. Beetz tutkimusryhmineen (2012) kuitenkin toteaa, että tulokset voidaan yleistää koskemaan myös tyttöjä sekä tavallisia kouluja. Heidän mukaansa jokainen oppilas, riippumatta kiintymyssuhteen laadusta, käyttäytymisestä tai oppimisvaikeudesta, saattaa hyötyä koira-avusteisesta pedagogiikasta.

Tutkimukseen voi vaikuttaa monet tekijät, mutta kaikkien hallitseminen on vaikeaa ja niitä ei pysty kokonaan poissulkemaan (Kogan, Granger, Fitchett, Helmer & Young, 1998). Beetz (2013) tutki koulukoiran merkitystä tunteisiin. Hänen mukaansa koira-avusteisen pedagogiikan

seurauksia on mahdotonta tarkoin tietää, koska verrokkiluokat, oppilaat, opettajat ja koirarodut sekä vuorovaikutustyyli olivat erilaisia. Lopputuloksessa huomattiin, että koiraluokassa ilmenee positiivisia vaikutuksia yksilöiden sosioemotionaaliseen käyttäytymiseen, luokan ilmapiiriin ja motivaatioon (Beetz, 2013). Vaikka Kotschal ja Ortbauer (2003) saivat tulokseksi myönteisiä muutoksia tunteiden hallinnassa, myös he artikkelissaan totesivat, että yhteyttä oppilaan käyttäytymisen muuttumiseen on vaikea suoraan yhdistää. Heidän mielestään tätä ei kyetä varmasti tutkimuksen perusteella osoittamaan, koska muutoksia lapsen käyttäytymiseen voi tulla, vaikka luokassa ei olisikaan koira. Eläimen läsnäolon vaikutus aikuisenkin toimintaan on otettava huomioon (Beetz, 2013).

Andersonin ja Olsonin (2006) sekä Juríckován, Bozděchován, Machován ja Vadroňován (2020) tutkimuksissa koiran läsnäololla luokahuoneessa havaittiin merkittäviä positiivisia vaikutuksia oppilaissa. Luotettavuutta tarkastellessaan he muistuttivat, että tuloksia pitäisi kuitenkin kyseenalaistaa. Usein uusissa menetelmissä hyvin motivoituneen opettajan osuus nousee huomattavan suureksi (Anderson & Olson, 2006; Hergovich, Monshi, Semmler & Zieglmayer, 2002). Merkittävä tekijä on tutkimuksen kesto. Sorin, Brooks ja Lloyd (2015) analysoivat luotettavuutta, johon liittyy lyhyen tutkimusajan lisäksi pieni tai homogeeninen tutkittavien joukko. Koira-avusteisuuden vaikutusten yleistysten tekemiseen tarvittaisiin siis isoja otoksia, kontrolliryhmän käyttämistä sekä pitkiä tutkimuksia (Beetz, 2013; Jurícková ym., 2020). Tulosten varmuuteen vaikuttaa myös se, että kuinka usein eläinavusteista opetusta käytetään. Esimerkiksi eläin voi olla koulussa joka päivä (Hergovich ym., 2002). Erilainen lopputulos saadaan, jos koira käy luokassa vain kerran viikossa (Beetz, 2013).

5 Tulosten tarkastelu ja pohdinta

Tutkimuskysymyksessäni lähdin pohtimaan, millaisia vaikutuksia koira-avusteisesta opetuksesta on oppilaan motivaatioon, tarkkaavaisuuteen ja oppimiseen. Nämä kolme tekijää liittyvät hyvin kiinteästi toisiinsa. Motivaation auttaessa tarkkaavaisuuden ylläpitämisessä kiinnostus oppimiseen lisääntyy. Kun koira-avusteisuudesta on hyötyä jossakin näissä, on hyvin todennäköistä, että vaikutukset toiseen osa-alueeseen löytyvät. Useat tutkimukset tuovatkin esille sen, että tämän työskentelytavan käyttämisellä koulussa on positiivisia seurauksia oppilaiden motivaation kasvamiseen, tarkkaavaisuuden lisääntymiseen ja parempiin oppimistuloksiin (Anderson & Olson, 2006; Kogan, Granger, Fitchett, Helmer & Young, 1998; Sorin, Brooks & Lloyd, 2015; Wohlfarth, Mutschler, Beetz, Kreuser & Korsten-Reck, 2013).

Koira-avusteisella opetuksella on nähty olevan myönteinen seuraus motivaation muuttumiseen (Busch ym., 2016; Fung, 2017; Sorin, Brooks & Lloyd, 2015). Haastattelujen perusteella selvisi, että oppilaiden kokemuksen mukaan he eivät tunteneet positiivista vaikutusta motivaatioon (Wohlfarth, Mutschler, Beetz, Kreuser & Korsten-Reck, 2013). Tuloksista näin ollen löytyy ristiriitaisuuksia. Sisäinen ja ulkoinen motivaatio voidaan yhdistää koira-avusteiseen opetukseen. Oppilas ehkä kiinnostuu eri tavalla, kun toimii koiran kanssa omasta halustaan ja mielenkiinnostaan. Uuden omaksumiseen muodostuu innostavia ja luovia työskentelytapoja. Uteellisuus ja oppimisesta saatu tyydytys kannustavat yrittämään enemmän. Toisaalta koira-avusteinen opetus voidaan nähdä ulkoapäin tulevaksi motivaatioksi. Koiran kanssa toimimisen ollessa palkinto, joka ei mitenkään liity tavoiteltavaan tietoon tai taitoon, sen vaikutus saattaa olla hyvinkin lyhyt. Työskentelytapa voi herättää puuttuvan motivaation erilaisuudellaan ja luovuudellaan. Opetus poikkeaa normaalista päivärytmistä, tekee oppimisesta vaihtelevaa ja näin ylläpitää tarkkaavaisuutta. Palautteen saamisen merkitys on huomattava. Eläin ei osaa sanallisesti antaa palautetta, mutta oppilas voi itse harjoitella sitä esimerkiksi kehumalla ja palkkaamalla nameilla onnistuneesta tehtävästä tai rauhallisesta kuuntelemisesta. Koiran antama kannustus on hiljaista hyväksyntää, jonka toinen elävä eliö olemuksellaan tuo oppimistilanteeseen. Negatiivisia asioita, epäonnistumisia tai heikkouksia ei nosteta esille. Hyväksytyksi tuleminen vahvistaa yksilön käsityksiä itsestä oppijana. Vuorovaikutusta tutkittaessa voidaan ottaa näkökulmaksi myös oppilaan ja koiran välinen kanssakäyminen, jolloin ihmisen ja eläimen yhteinen hetki tuottaa mielihyvää ja iloa (Juríčková, Bozděchová, Machová & Vadroňová, 2020).

Tutkimuksen kohdistuessa tarkkaavaisuuteen on muistettava tutkimusryhmien homogeenisyys. Koira-avusteisuuden seuraukset voivat olla hyvin erilaisia tarkasteltaessa oppilaita, joilla on

haasteita käyttäytymisessä, oppimisessa tai terveydessä kuin yleisopetuksen opetusryhmissä. Koulujen yleisopetuksessa tutkimusta on tehty melko vähän. Koira-avusteisuuden tuominen luokkaan on edistänyt tarkkaavaisuuden lisääntymistä (Kogan, Granger, Fitchett, Helmer & Young, 1998; Kotrschal & Ortbauer, 2003). Ohjeistuksissa kehoitetaan kertomaan oppilaille toimintatavoista. Koiran huomioiminen rauhallisella käyttäytymisellä suuntaa oppilaiden tarkkaavaisuuden kohdentumista. Aktiivista lasta kannattaa ohjata käyttämään energiaansa liikkumiseen ja sitten keskittyminen koulutehtäviin paranee (Sandberg, 2018). Keskittymiseen voidaan vaikuttaa antamalla mahdollisuus osallistua koiran kouluttamiseen tai ulkoiluttamiseen. Turkin silittäminen rauhoittaa. Tarvitaan yksinkertaiset ja päättäväiset käskyt. Kun koira kutsumaan nimeltä, sen huomio kiinnittyy ohjaajaan. Sandbergin (2018) mukaan lyhyet, selkeät ohjeet ovat hyväksi myös oppilaalle, jolla on tarkkaavaisuudessa haasteita.

Koira-avusteisen opetuksen merkitys tarkkaavaisuuden kohdentamiseen ja ylläpitämiseen voidaan nähdä siten, että oppilas kiinnittää huomion eläimeen ja motivoituu riittävän pitkäksi aikaa suorittamaan tehtävää. Tarkkaavaisuuden jakamisesta kertoo toiminta tehtävien ja koiran välillä. Tavoitteeksi määritellään kuitenkin oppimisprosessin yhtenäisyys ja eläimen osuus oppimiseen. ADHD tuo haasteita oman toiminnan ohjaukseen, keskittymiseen sekä käyttäytymiseen. Koira voi parhaimmillaan tasoittaa käyttäytymisen äärimmäisiä muotoja. Eläin ikään kuin pakottaa oppilasta keskittymään ja kohdentamaan tarkkaavaisuutta luokassa. Johdonmukainen, strukturoitu ja säännöllinen työskentely edesauttaa tarkkaavaisuuden suuntaamisessa (Sandberg, 2018). Ennakoitavissa oleva toiminta auttaa oppilaita keskittymään tunneilla, joilla koira on luokassa. Erityisryhmien kohdalla on huomioitava lasten mahdollinen yllättävä reagointi, joka johtuu esimerkiksi aistiyliherkkyydestä (Busch ym., 2016). Yleisesti tunnetaan koiran rauhoittava vaikutus ihmiseen, mutta ADHD saattaakin tuoda esille sen, että koiralla onkin käyttäytymistä stimuloiva ja kiihtymystä aiheuttava vaikutus (Busch ym., 2016). Vaikka useimmissa tutkimuksissa tutkittavilla on ollut jokin erityisen tuen tarve, tulisi koira-avusteista opetusta tuoda entistä enemmän tavallisiin yleisopetuksen luokkiin. Näin mahdollisimman usean oppilaan oppiminen voisi saada moniulotteisempia ja vaihtelevampia työskentelytapoja.

Tutkimusten tulokset osoittavat, että koira-avusteisuudella on hyödyllisiä vaikutuksia oppimiseen ja oppimistulosten paranemiseen (Beetz, Julius, Turner ja Kotrschal, 2012; Daly & Suggs, 2010; Sandt, 2020). Lasten omasta mielestä he suoriutuvat paremmin ja näkevät itsensä oppijoina myönteisesti (Sorin, Brooks & Lloyd, 2015). Luokan hyväksyvä ja kannustava ilmapiiri luo oppimiselle suotuisan lähtökohdan. Menetelmän yhtenä etuna on todettu rennon ja turvallisen oppimisympäristön muodostuminen (Friesen, 2010; Kotrschal & Ortbauer, 2003).

Eläinavusteisuuden merkitystä uusien tietojen ja taitojen omaksumisessa kannattaa tarkastella monesta näkökulmasta. Esimerkiksi koira voi olla innoittajana ilmiöpohjaisessa oppimisessa. Äidinkielessä koirasta kirjoitettaessa kielioppia pystyy tarkastelemaan. Lukukoira kuuntelee tarkkaavaisesti ja sille saa opettaa uusia asioita tai temppuja. Ympäristö- ja luonnontieteissä opiskelu kohdistuu eläinten ominaisuuksiin tai elinympäristöihin kotimaassa ja ulkomailla. Kielten tunnilla prepositioiden harjoittelu onnistuu kertomalla koiran sijainnista sen ollessa vaikkapa pöydän alla, päällä, sivulla tai takana. Liikunnassa voidaan heitellä palloja, noutaa esineitä, treenaamalla koiratemppeja tai vaikka harjoitella koirajoogaa. Eläinavusteisuuden avulla oppimisen yhteisöllisyys ja sosiaalisuus tulee esille. Koira voi olla luokassa kaikkien oppilaiden apuna. Heillä on yhteinen tavoite antaa sille mukava koulupäivä ja näin toimivat yhteisymmärryksessä. Koira-avusteista opetusta käytetään monipuolisesti oppimisen ymmärtämisessä ja soveltamisessa. Koira rauhoittaa, lohduttaa, ilahduttaa tai innostaa.

Elävä olento voi herättää paljon erilaisia tunteita. Siksi onkin tärkeää tietää oppilaan taustasta, onko hänellä huonoja kokemuksia eläimistä, kuten pelkotiloja. Parhaimmillaan koira vähentää koulupelkoa ja innostaa kouluun lähtemisessä (Juríčková, Bozděchová, Machová & Vadroňová, 2020). Positiiviset asenteet koulunkäyntiin ja oppimiseen lisääntyvät eläinavusteisessa opetuksessa (Busch ym., 2016). Saadut myönteiset kokemukset tuovat uutta energiaa opiskeluun. Tunteet ovat tärkeänä voimavarana oppimisessa. Vaarana on toki se, että huonot kokemukset haittaavat edistymistä. Onkin havaittava ajoissa muutokset oppilaiden hyvinvoinnissa.

Koira-avusteisen pedagogiikan tieteellistä tutkimusta on tehtävä enemmän. Usein on ollut tarkastelussa se, että koira on nimenomaan opettajan työpari, jolloin mahdollistuu toiminnan säännöllisyys ja pitkäaikaisuus (Beetz, 2013). Hän voi itse vaikuttaa milloin ja miten menetelmää työssään hyödyntää. Opettajan tehtävä on opettaa, arvioida ja valvoa, mutta myös huolehtia koiran tarpeista sekä oppilaan ja koiran vuorovaikutuksesta (Sandt, 2020). Kiinnostava tutkimusaihe olisi se, miten koira-avusteinen opetus muotoutuu, jos koiranohjaajana toimisi koulunkäynninohjaaja. Pedagoginen vastuu on opettajalla, mutta koulunkäynninohjaaja tukisi häntä eläinavusteisen työskentelyn keinoin. Tärkeäksi nousisi työparityöskentely, suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus ja arviointi sekä molempien aikuisten ammattitaidon hyödyntäminen oppilaiden etua ajatellen.

Mielenkiintoinen eettinen näkökulma koira-avusteisuuden jatkotutkimukseen saataisiin post-humanismista. Kasvatuksen kontekstin ohjenuoraksi otettaisiin pyrkimys pois ihmiskeskeisyy-

destä. Kiinnitettäisiin huomio myös muihin lajeihin ja ympäristöön, jotka eivät pelkästään vaikuta vaan myös osallistuvat. Ihmisen erityisyys suhteessa eläimeen ei olisikaan tärkein asia, vaan koirasta tulisi kumppani, jolla on erityisen tärkeä rooli kasvatuksessa ja eliökeskeisyyden tavoittelussa. Ihminen ja koira muodostaisivat yhden osan monimutkaisesta kokonaisuudesta, jossa kumpikaan ei olisi toistaan tärkeämpi. Eläinavusteisessa pedagogiikassa koiran osallistumista kasvuun ja kehitykseen tulisi tehdä näkyväksi. Tällöin huomio kiinnitettäisiin kokemuksellisen oppimisen kokonaisuuteen, jota toteutetaan koira-avusteisen opetuksen keinoin.

Pohdin koira-avusteisuuden merkitystä omien kokemusteni perusteella. Keskittymisen lisääntyminen voi johtua siitä, kun koira tulee kouluun, niin oppilaiden pitää käyttäytyä tietyllä tavalla. Luokassa ei saa riehua, vaan lasten on suunnattava tarkkaavaisuutensa paremmin oleelliseen asiaan. Tällöin he rauhoittuvat, työskentelystä ja oppimisesta tulee vaivattomampaa. Jo alaluokkien oppilaat osaavat tunnistaa, että levoton toiminta vähenee ja koiran läsnäollessa keskittyminen on helpompaa. Tarkkaavaisuuden positiiviseen kasvuun saattaa vaikuttaa se, että häiritsevä käyttäytyminen ei enää vie oppilaan huomiota epätoivottuihin asioihin, vaan hän voi käyttää energiansa keskittymiseen. Tehtäviin motivoituminen on parempaa. Koiran käskyttäminen ja taitavasta suorituksesta palkitseminen lisää onnistumisen kokemuksia. Innostus ja aktiivisuus edistävät oppimista, johon tulee mukaan niin iloa kuin leikkimielisyyttäkin. Lapsesta on hauskaa ”opettaa” koiralle vaikkapa englannin sanoja lukemalla ja toistamalla niitä ääneen. Eläin voi ”määrätä” tehtävän numeron pyörittämällä tassullaan onnenpyörää tai tökätä kuonollaan arpakuutiota. Oppilaan innokkuus suorittaa näitä harjoituksia on selvästi nähtävissä oppimistilanteissa. On havaittu, että koira-avusteisen opetuksen positiiviset vaikutukset huomataan myös kotona. Kun koira on tulossa luokkaan, kouluun on mukavampi lähteä.

Oppilaalle annettava tuki mielletään usein sanalliseksi ohjaukseksi, mutta koira-avusteisuudessa opetuksessa sanaton viestintä onkin oleellista (Friesen, 2010). Koiran ja ihmisen välinen vuorovaikutus on ainutlaatuista, sosiaalista ja emotionaalista tukea, jonka yksi merkittävä tekijä on se, että eläin ei arvostele, kritisoi tai tuomitse oppilaan taitoja. Muodostuu kokemus: koira kuuntelee ja ymmärtää (Friesen, 2010, s. 266).

Lähteet

- Ahonen, T., Aro, M., Aro, T., Lerkkanen, M., & Siiskonen, T. (2019). Oppiminen ja oppimisen vaikeudet. Teoksessa *Oppimisen vaikeudet* (s. 12–19). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Ahonen, T., Kere, J., & Parviainen, T. (2019). Oppimisvaikeuksien perinnöllinen ja neurokognitiivinen tausta. Teoksessa *Oppimisen vaikeudet* (s. 102–127). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Allergia-, iho- ja astmaliitto ry. (2020). Allergiat huomioon koulujen koira-avusteisessa työskentelyssä. Haettu osoitteesta https://www.allergia.fi/site/assets/files/22506/allergiat_huomioon_koulujen_koira-avusteisessa_tyoskentelyssa.pdf
- Anderson, K. L., & Olson, M. R. (2006). The value of a dog in a classroom of children with severe emotional disorders. *Anthrozoös* 19(1), s. 35–49.
doi:10.2752/089279306785593919
- Aro, T., & Nurmi, J. (2019). Motivaatio, tunteet ja oppiminen. Teoksessa *Oppimisen vaikeudet* (s. 128–147). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Beetz, A. (2013). Socio-emotional correlates of a schooldog-teacher-team in the classroom. *Frontiers in Psychology*, 4, 886. doi:10.3389/fpsyg.2013.00886
- Beetz, A. M. (2017). Theories and possible processes of action in animal assisted interventions. *Applied Developmental Science*, 21(2), 139–149.
doi:10.1080/10888691.2016.1262263
- Beetz, A., Julius, H., Turner, D., & Kotrschal, K. (2012). Effects of social support by a dog on stress modulation in male children with insecure attachment. *Frontiers in Psychology*, 3. doi:10.3389/fpsyg.2012.00352
- Busch, C., Tucha, L., Talarovicova, A., Fuermaier, A. B., Lewis-Evans, B., & Tucha, O. (2016). Animal-assisted interventions for children with attention deficit/hyperactivity disorder: A theoretical review and consideration of future research directions. *Psychological Reports*, 118(1), 292–331. doi:10.1177/0033294115626633

- Daly, B., & Suggs, S. (2010). Teachers' experiences with humane education and animals in the elementary classroom: Implications for empathy development. *Journal of Moral Education*, 39(1), 101–112. doi:10.1080/03057240903528733
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. doi:10.1207/S15327965PLI1104_01
- Friesen, L. (2010). Exploring animal-assisted programs with children in school and therapeutic contexts. *Early Childhood Education Journal*, 37(4), 261–267. doi:10.1007/s10643-009-0349-5
- Fung, S. (2017). Canine-assisted reading programs for children with special educational needs: Rationale and recommendations for the use of dogs in assisting learning. *Educational Review*, 69(4), 435–450. doi:10.1080/00131911.2016.1228611
- Hergovich, A., Monshi, B., Semmler, G., & Zieglmayer, V. (2002). The effects of the presence of a dog in the classroom. *Anthrozoös*, 15(1), 37–50. doi:10.2752/089279302786992775
- IAHAIO. (1992). IAHAIO, The global network of HAI organizations, bringing together research, practice and education in HAI. Haettu osoitteesta <https://iahaio.org/>
- Ikäheimo, K. (2013). Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä (AAA ja AAT). Teoksessa *Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely suomessa* (1. uudistettu painos, s. 1). Helsinki: Solution Models House.
- Ikäheimo, K. (2020). Ripaus teoriaa ja uusi luokittelu, eläinavusteisuuden määritelmät. Teoksessa *Koira koulutyössä: Toimintaa ja teoriaa eläinavusteisuudesta* (s. 81–99). Helsinki: Books on Demand.
- Jalongo, M. R. (2005). "What are all these dogs doing at school?" using therapy dogs to promote children's reading practice. *Childhood Education*, 81(3), 152–158. doi:10.1080/00094056.2005.10522259

- Järvi, T., & Ikäheimo, K. (2020). *Koira koulutyössä: Toimintaa ja teoriaa eläinavusteisuudesta*. Helsinki: Books on Demand.
- Jegatheesan, B., Beetz, A., Ormerod, E., Johnson, R., Fine, A., Yamazaki, K., . . . Choi, G. (2018). *IAHAIO white paper 2018: The IAHAIO definitions for animal assisted intervention and guidelines for wellness of animals involved*. Seattle: International association of human-animal 34 interaction organizations. Haettu osoitteesta <https://iahaio.org/best-practice/white-paper-on-animal-assisted-interventions/>
- Juričková, V., Bozděchová, A., Machová, K., & Vadroňová, M. (2020). Effect of animal assisted education with a dog within children with ADHD in the classroom: A case study. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 37(6), 677–684. doi:10.1007/s10560-020-00716-x
- Kangasniemi, M., Pietilä, A., Utriainen, K., Jääskeläinen, P., Ahonen, S., & Liikanen, E. (2013). Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: Eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede*, 25(4), 291–301.
- Kennelliitto. (2020). Hyvää elämää koiran kanssa. Haettu osoitteesta <http://www.kennelliitto.fi/kennelliitto-hyvaa-elamaa-koiran-kanssa>
- Kogan, L., Granger, B. P., Fitchett, J. A., Helmer, K. A., & Young, K. J. (1998). A human-animal intervention team approach to animal-assisted therapy. *Anthrozoös*, 11(3), 172–176. doi:10.2752/089279398787000689
- Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. (2010). Haettu osoitteesta <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/kkktry/>
- Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. (2020). Soveltuvuuskoe. Haettu osoitteesta <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/yhdistyksen-toiminta/soveltuvuuskoe/>
- Kotrschal, K., & Ortbauer, B. (2003). Behavioral effects of the presence of a dog in a classroom. *Anthrozoös*, 16(2), 147–159. doi:10.2752/089279303786992170
- Lehtinen, E., Vauras, M., & Lerkkanen, M. (2016). *Kasvatuspsykologia* (3., uudistettu painos). Jyväskylä: PS-kustannus.

- Malmberg, T. (2014). Teoreettinen tutkimus joukkoviestintä- ja mediatieteen intellektiaalisena tyylinä. *Media & Viestintä* 37:2, 57–80. Haettu osoitteesta <https://journal.fi/media-viestinta/article/view/62853>
- Mirsky, A. F., Anthony, B. J., Duncan, C. C., Ahearn, M. B., & Kellam, S. G. (1991). Analysis of the elements of attention: A neuropsychological approach. *Neuropsychology Review*, 2(2), 109–145. doi:10.1007/BF01109051
- Närhi, V., Karhu, A., Klenberg, L., Paananen, M., & Puustjärvi, A. (2019). Tarkkaavuuden, itsesäätelyn ja toiminnanohjauksen vaikeudet. Teoksessa *Oppimisen vaikeudet* (s. 350–372). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Nurmi, J. (2013). Motivaation merkitys oppimisessa. *Kasvatus*, 44(5), 548–554.
- Opetushallitus. (2020a). Koirat koulussa – koira-avusteisen toiminnan ohjeistus oppilaitoksille. Haettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/koirat-koulussa-koira-avusteisen-toiminnan-ohjeistus-oppilaitoksille>
- Opetushallitus. (2020b). Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutus. Haettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/opetustoimen-ja-varhaiskasvatuksen-henkilostokoulutus>
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan Yliopisto. Haettu osoitteesta https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- Sandberg, E. (2018). *ADHD ja oppimisen tuki: Huomioi yksilölliset tarpeet ja vahvuudet*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sandt, D. D. (2020). Effective implementation of animal assisted education interventions in the inclusive early childhood education classroom. *Early Childhood Education Journal*, 48(1), 103–115. doi:10.1007/s10643-019-01000-z
- Sorin, R., Brooks, T., & Lloyd, J. (2015). The impact of the classroom canines program on children's reading, social and emotional skills, and motivation to attend school. *International Journal of Literacies*, 22(2), 23–35. doi:10.18848/2327-0136/CGP/v22i02/48840

Suomen Kennelliitto ry. (2020). Opetushallitukselta ohjeistus koira-avusteiselle toiminnalle oppilaitoksissa. Haettu osoitteesta <https://www.kennelliitto.fi/tietoa-meista/uutiset/opetushallitukselta-ohjeistus-koira-avusteiselle-toiminnalle-oppilaitoksissa>

Wohlfarth, R., Mutschler, B., Beetz, A., Kreuser, F., & Korsten-Reck, U. (2013). Dogs motivate obese children for physical activity: Key elements of a motivational theory of animal-assisted interventions. *Frontiers in Psychology, 4* doi:10.3389/fpsyg.2013.00796